

МІНІСТЕРСТВО НАУКИ І ОСВІТИ УКРАЇНИ

ГО «МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ ОСВІТИ І НАУКИ»

ВГО «НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ»

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Філологічний факультет

Кафедра практики англійської мови та методики викладання

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра іноземної та української філології

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»

Факультет іноземної філології

Сучасні проблеми германського та романського мовознавства

Матеріали VIII Міжнародної
науково-практичної конференції

Рівне
2023

ББК 81.0

С91

УДК 81

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практики англійської мови та методики викладання (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Бігунова Світозара Анатоліївна – кандидат психологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, ректор Рівненського державного гуманітарного університету;

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор, декан філологічного факультету (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ковальчук Інна В'ячеславівна – кандидат психологічних наук, доцент, декан факультету романо-германських мов (Національний університет «Острозька академія»);

Герасимчук Галина Андріївна – кандидат технічних наук, доцент, декан факультету цифрових, освітніх та соціальних технологій Луцького національного технічного університету

Губіна Алла Михайлівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри іноземної та української філології (Луцький національний технічний університет);

Калініченко Михайло Михайлович – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет), старший судовий експерт ЛНДІСЕ;

Мартинюк Алла Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземної та української філології (Луцький національний технічний університет)

Сучасні проблеми германського та романського мовознавства: Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 15 лютого 2023 року, Рівне. – 220, [2]с.

Затверджено вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 2 від 30.03.2023 р.).

До збірника увійшли матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми германського та романського мовознавства», присвячені актуальним напрямкам досліджень у галузі філології та методики викладання мов. Матеріали збірника можуть бути корисними для науковців, дослідників, лінгвістів, аспірантів, пошукувачів, викладачів та студентів вищих мовних навчальних закладів.

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

<i>Богачик М. С., Алхімова Є.С.</i>	7
Мовні засоби реалізації стратегії персуазивності в промовах британських та американських світових лідерів	
<i>Лавринюк І. М., Пархоменко О. Т.</i>	10
Питання когнітивної лінгвістики та її роль у викладанні іноземних мов	
<i>Мартинюк О. М.</i>	13
Les Particularités de la Traduction de Brevets	

СЕКЦІЯ 2. ТРАДИЦІЙНІ ТА НОВІТНІ АСПЕКТИ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

<i>Бігунов Д. О.</i>	17
Use of Acronyms on the Social Media	
<i>Вовчук Н. І.</i>	20
Види, роль та лексико-стилістичні особливості пейзажу у детективних творах сучасних англійських авторів (Дж. Ле Карре та Дж.Чейз)	
<i>Войтенко І. Г., Марчак М. Л.</i>	26
Неологізми в сучасному суспільному англомовному дискурсі	
<i>Гаврик А. А., Калініченко М. М.</i>	29
Творчість Г. Мелвілла в контексті розвитку популярної літератури США ХІХ ст.	
<i>Кобець С. В., Мельничук О. В.</i>	32
Modern Types of Linguistics	
<i>Котович М. В.</i>	36
Лексико-граматичні особливості авторських лексичних новотворів Павла Вольвача	
<i>Нестерук С. М.</i>	38
Бернард Шоу «Нерівний шлюб»: постімперське прочитання	
<i>Николюк Р. М.</i>	42
Військова лексика у текстах волинських ЗМІ	
<i>Ричагівська Ю. Є.</i>	44
Пунктуаційний знак як стилістично-виражальний засіб у поетичному мовленні	

Самборська І. М.	49
Сучасні підходи до вивчення значення слова	
Самборська І. М., Вовчук Н. І.	54
Лексична конотація та її роль у міжкультурній комунікації	
Семенюк А. А.	59
Мовні трансформації як невід’ємна складова перекладу	
Синевич Б. М.	61
Особливості світовідчуття в літературознавчому середовищі українського зарубіжжя 20-30 років ХХ століття	
Стернічук В. Б., Ковальчук Д. Д.	64
Модальність як форма представлення авторського «я» в тексті	
Тригуб Г. В.	66
Особливості медичних текстів в англійській мові	
Шульжук Н. В.	68
До проблеми формування емотивної екологічної компетенції мовної особистості	
Хникіна О. О.	76
Основні характеристики англійської медичної термінології	

СЕКЦІЯ 3. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Агібалова Т. М., Карачова Д. В.	79
Prevention of Stereotype Threat in Foreign Language Learning	
Бізунова С. А., Johnson E. H.	82
Three Guidelines to Teaching Listening	
Денисюк Л. В., Данілова Н. Р.	84
Вплив дистанційної форми вивчення англійської мови на професійну підготовку фахівців з інформаційних технологій	
Забіяка І. М., Мартинюк К. В.	87
Моделі іншомовної комунікативної компетенції у загальноєвропейському науковому дискурсі	
Івашкевич Е. Е.	91
“Translational intentions” of future translators: justification of the feasibility of the concept	
Кваснецька Н. В.	106
Формування інклюзивної компетентності вчителів іноземних мов	

<i>Максимчук Т. В., Лавринюк І. М.</i>	109
Сучасні аспекти вивчення іноземної мови у світових ЗВО	
<i>Михальчук Н. О., Ніколайчук Г. І.</i>	111
Psychological intentions of communicative behavior of a teacher	
<i>Набочук О. Ю.</i>	126
Psychological factors of personal growth of the teacher	
<i>Пархоменко О. Т., Лавринюк І. М.</i>	139
Поняття «змішаного навчання» в освітньому процесі	
<i>Рогова О. Д.</i>	142
Музейна педагогіка як інноваційна технологія на уроках словесності	
<i>Скуратівська Н. В.</i>	147
The Importance of Skill Building and Development of Emotional Intelligence in the Study of the English Language	
<i>Смаль О. В.</i>	151
Особливості застосування інструментів сучасних технологій при викладанні та вивченні іноземної мови	
<i>Смирнова М. Л., Афанас'єва Л. В.</i>	154
Landeskundliche Materialien in der Deutschstunde	
<i>Судима Т. М.</i>	156
Using Poems to Teach English	
<i>Триндюк В. А., Шульга О. А.</i>	159
Розвиток комунікативних навичок у дітей початкової школи	
<i>Федоришин О. П., Федоришина В.</i>	162
An Overview of Anti-bullying Legislation and Alternatives in Canada	
<i>Хупавцева Н. О., Харченко Є. М.</i>	167
Psychology of facilitative interaction in the paradigm of the theory of attraction	
<i>Шамсутдинова М.-С. Б.</i>	181
Аксіопедагогічна спрямованість майбутніх фахівців іноземної мови в умовах розвитку сучасної української освіти	

СЕКЦІЯ 4. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

<i>Алиєва А. Д., Федчук Т. А.</i>	185
Комунікативна компетентність як складова підготовки студентів-філологів	
<i>Гронь Л. В., Гронь В. М.</i>	187
Psychological characteristics of the internal dialogue	

<i>Івашкевич Е. З., Яцюрик А. О.</i>	192
Psychological characteristics of the internal dialogue	
<i>Корольчук Л. В.</i>	206
The Problem of Motivation of Learning a Foreign Language in HEIs	
<i>Martens В., Білоус Т. М.</i>	208
TESOL in School and Society	
ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ	216

Характерними ознаками аналізованих текстів є численні медичні аббревіатури та акроніми, вживання фразеологічних одиниць, метафор тощо.

Таким чином, під час перекладу англійських медичних текстів перекладач повинен брати до уваги їх основні властивості з метою запобігання помилок, неточності та некоректності інформації. Оскільки навіть незначна помилка у перекладі може вартувати людського життя.

ЛІТЕРАТУРА:

Лобанова В. В. Деякі проблеми перекладу англійських медичних текстів українською мовою. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер. : Філологія. 2019. № 39 том 2. С.53–55.

Фоміна Л. В. Медичний переклад – різновид науково-технічного перекладу. Л. В. Фоміна, О. В. Калініченко, Т. В. Скорбач. *Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД* : матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди. Переяслав-Хмельницький, 2013. С. 324–325.

*Наталія Шульжук
(Рівне, Україна)*

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЕМОТИВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Постановка проблеми. «Гуманізація мовознавства» (Кочерган, 2003) наприкінці ХХ ст. визначила актуальні вектори лінгвістичних досліджень у контексті когнітивно-дискурсивної наукової парадигми, однією з базових настанов якої є лінгвістичний експансіонізм. Останній визначив різноаспектне вивчення мовної особистості, успішність соціалізації якої значною мірою залежить від здатності до ефективної комунікації. Саме тому з-поміж загальних компетенцій будь-якої освітньо-професійної програми у ЗВО пріоритетною визначена комунікативна.

Процес формування мовної особистості, здатної до ефективної комунікації, не одне десятиліття перебуває у центрі уваги науковців: її рівневу структуру схарактеризував Ю. Караулов (Караулов, 1987), шляхи формування мовної особистості педагога закладено в концепцію мовної освіти в Україні (Єрмоленко, Мацько, 1994), мовна особистість філолога – предмет наукових пошуків таких учених, як Л. Паламар, О. Головенко, Т. Симоненко, Л. Стасів, Н. Янчук, В. Мельничайко, Н. Остапенко, О. Семенов, М. Пентилюк та ін. Професійні вимоги до вчителя-філолога сформулювала О. Семенов (Семенов, 2001). Однак викінченої інтерпретації визначена проблема і досі не набула, тому залишається актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. Структура комунікативної компетенції (мовна, мовленнєва, предметна, прагматична), представлена у «Словнику-довіднику з української лінгводидактики» (Пентилюк, 2003), дозволяє констатувати, що наявність знань з мови – лише базовий компонент, який дозволяє комунікантові будувати тексти, реалізуючи свої наміри в конкретній мовленнєвій ситуації. Зауважимо, що останнім часом поняття «текст» пов'язують із поняттями «дискурс», «дискурсивне мовлення», які уточнюють суть процесу спілкування. Дискурс витлумачують як текст у сукупності з прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими чинниками. Тому й мовленнєве спілкування сьогодні розглядають як дискурсивне мовлення (праці Н. Арутюнової, Ф. Бацевича, Є. Бенвеніста, О. Селіванової, О. Сиротіної та ін.), а структуру комунікативної компетенції доповнюють дискурсивною компетенцією, яку О. Кучерява інтерпретує як «здатність мовної особистості будувати і сприймати цілісні дискурси різних типів (усні і писемні) відповідно до комунікативного наміру в межах конкретної ситуації спілкування з урахуванням специфіки їх семантико-прагматичної і граматичної організації на макро- і мікрорівні та взаємозв'язку екстралінгвістичних і лінгвістичних компонентів» (Кучерява, 2010). Дослідниця виокремлює такі дискурсивні вміння, як-от: аналізувати ситуацію мовлення та її компоненти; враховувати

контекст комунікативної взаємодії; проєктувати спілкування, визначаючи модель побудови дискурсу і мовні засоби її реалізації; виділяти лінгвістичні й екстралінгвістичні параметри дискурсу; встановлювати й усвідомлювати зв'язок мовних засобів з екстралінгвістичними аспектами комунікації. Щодо останнього, то «надмірна емоційність сучасного інформаційного простору й інтенсифікація соціальної напруги» (Троц, 2013) дозволяють акцентувати увагу вчених на вивченні емоційних смислів, які транслює людина за допомогою мови. Тому важливим компонентом комунікативної компетенції мовця вважаємо емоційно-ціннісний. Чи дає сучасна лінгвістика наукове підґрунтя для розуміння емоційно-ціннісних параметрів процесу комунікації? Чи закладає вона основи для лінгводидактичної інтерпретації визначеної проблеми?

Мета повідомлення – обґрунтувати доцільність формування комунікативної компетентності мовця на емоційно-ціннісних засадах у контексті проблематики емотивної лінгвоекології.

Виклад основного матеріалу. Потреба відновлення екологічного балансу у сфері мовленнєвої комунікації в суспільстві актуалізувала екоцентричний підхід до досліджень у багатьох наукових парадигмах (екопсихологія, екопедагогіка, еколінгвістика, емотивна лінгвоекологія та ін.) і загострила увагу вчених на комплексних проблемах, які мовознавство розв'язує спільно із такими суміжними галузями, як соціолінгвістика, психолінгвістика, комунікативна лінгвістика, прагмалінгвістика, лінгвістична семантика та ін. Не випадково, що саме психолог (адже емоція – передусім категорія психологічна) О. Леонт'єв, помітивши загальну тенденцію проникнення «за» мову в розкритті сутнісних характеристик діяльності людини загалом, і мовленнєвої діяльності зокрема, висловив міркування про те, що необхідно зосередитися не стільки на вивченні мови, скільки на вивченні людини, яка говорить (Леонт'єв, 1975).

Питання про екологізацію лінгвістики порушує чимало науковців (Никонов, Бианки, 2011; Сковородников, 1996; Сковородников, 1992; Троц, 2013; Шаховский, Цой, 2012). На думку професора О. Сковороднікова, «екологія мови – це такий напрям лінгвістичної теорії й практики, який, з

одного боку, пов'язаний з вивченням факторів, що негативно впливають на розвиток й використання мови, а з іншого – з винайденням шляхів і способів збагачення мови й удосконалення практики мовленнєвого спілкування» (Сковородников, 1992). Предмет перспективної галузі знань науковець пов'язує із мовною і мовленнєвою деградацією та мовною і мовленнєвою реабілітацією (Сковородников, 1996). В. Шаховський переконливо доводить, що неправильне використання мови може руйнувати і саму мову, і здоров'я комунікантів (Шаховський, Цой, 2012). Очевидно, тому науковці обґрунтовують необхідність формування екологічної компетенції мовця.

Екоцентричний вектор, що уможливив вивчення мови через посередництво емоцій людини, сприяв формуванню й стрімкому розвитку емотивної лінгвоекології, об'єкт вивчення якої – емотивно здорове мовлення. Зауважимо, що мовна освіта як у ЗЗСО, так і у ЗВО зорієнтована на те, щоб дати комунікантам базові знання з мови, тому поза увагою нерідко залишаються функції та прагматичний потенціал мовних одиниць, а також потенційні емоціогенні ризики, які вони можуть активізувати в актах комунікації. Уміння породжувати «емотивно коректні тексти та здатність адекватно сприймати особистісні, емоційні доміанти чужих текстів як відображення інших концептосфер та інших культур» (Колосова, 2015), що є критерієм сформованості емотивної екологічної компетенції мовної особистості, на жаль, не передбачені шкільною програмою з української мови. Зрозуміло, що такий підхід до вивчення мови ігнорує складники екологічного спілкування, які регулюють рівень експлікації емоцій під час мовленнєвої взаємодії партнерів. Очевидно, тому Н. Колосова наполягає на виокремленні дидактичної функції емотивної лінгвоекології (Колосова, 2015).

Екологічне спілкування дослідниця пов'язує із такими параметрами, як ввічливість, толерантність, повага, стримування негативних емоцій, позитивне оцінювання адресата і його мовлення, рівні комунікативні права, пропонуючи формулу екологічності – щира доброзичливість в етичній вербальній упаковці.

Інакше кажучи, позитивні емоції мовця – потужний регулятор його емоційного інтелекту.

Усвідомлюючи, що мова/мовлення – потужний інструмент впливу на свідомість людини, учені розмежовують істинну етичність спілкування та неекологічне спілкування у «пристойній» упаковці (термін С. Іонової (Ионова, 2013)). Йдеться про мовленнєвий вплив, що може бути як позитивним, так і негативним. Останній «вписується» у проблематику еколінгвістики, яка вивчає «брудні» мовленнєві технології впливу на свідомість людей.

Сучасні мовознавці для опису мовленнєвої поведінки послуговуються й такими поняттями комунікативної лінгвістики, як «комунікативна стратегія», «комунікативна тактика», «комунікативна кооперація», «комунікативний конфлікт», «комунікативне суперництво», «комунікативне пристосування» та ін. Вони усебічно схарактеризували стратегію кооперації (співробітництва), коли співбесідники намагаються знайти компромісне розв'язання проблеми, стратегію мовного домінування, спрямовану на злам емоційного, інтелектуального й поведінкового спротиву адресата, стратегію протистояння словесному впливу, якою послуговуються, коли не поділяють думку співрозмовника (Бацевич, 2004).

Будь-яка комунікативна стратегія чи тактика пов'язана з емоцією як вагомим чинником мовленнєвого впливу, позитивного чи негативного. Мовленнєве насилля – результат негативного впливу, що може виявлятися експліцитно чи імпліцитно. У першому випадку реалізується мовленнєва агресія, у другому – мовленнєва маніпуляція. Мовленнєвий вплив (і мовні стратегії маніпуляції зокрема) – актуальний напрям лінгвістичних досліджень (Быкова, 1999; Енина, 2002; Стернин, 1995; Троц, 2013).

Й. Стернін мовленнєвий вплив вважає ефективним, якщо виконуються дві умови – досягаються поставлені завдання і зберігається рівновага між учасниками спілкування (Стернин, 1995). Отже, принциповим є спосіб, у який мовець досягає поставленої мети у процесі комунікативної взаємодії.

Еколінгвістика мовне насилля кваліфікує як форму мовленнєвої поведінки, що негативно впливає на комунікативну взаємодію людей, оскільки «неаргументований відкритий або прихований (латентний) вербальний вплив на адресата, мета якого – зміна його особистісних установок (ментальних, ідеологічних, оцінних та ін.)» (Сковородников, 1996), спрямований на деструкцію мовної особистості.

Г. Копніна зосередила увагу на таких прийомах мовленнєвого насилля, як «навішуванні ярликів» та використання дискредитаційних пресупозицій (Копніна, 2007). Обидва є виявом мовленнєвої поведінки, мотивованої агресивним психоемоційним станом мовця, його бажанням висловити неприязнь, ворожість, а нерідко – й принизити честь і гідність співрозмовника. Принагідно зауважимо, що внутрішній агресивний світ в особистості формується під впливом соціальних факторів, визначальними з-поміж яких є сім'я, школа, ЗВО, позашкільний навчальний (чи виховний) заклад та ін.

Що ж стає причиною неоднозначної інтерпретації мовних знаків, якими послуговуються у процесі комунікативної взаємодії? Це їх гнучкість і широка смислова валентність, які сприяють їх наповненню різним змістом, внаслідок чого обсяг змісту знаків як одиниць мови і як одиниць мовлення не завжди збігається. Такі властивості мовних знаків зумовлюють їх конфліктогенний потенціал, для реалізації якого потрібен механізм, який приводить його в дію. Таким механізмом стає мовлення, де віртуальні мовні знаки актуалізують своє реальне значення – виявляють свої конфліктопровокаційні властивості. Це означає, що, по-перше, кваліфікувати будь-яке висловлювання щодо прояву у ньому агресії можливо лише у контексті конкретної мовленнєвої ситуації, по-друге, необхідно вчити мовців, досягаючи визначеної мети та зберігаючи комунікативну рівновагу у процесі спілкування, породжувати власні емотивно коректні тексти та адекватно сприймати емоційні домінанти чужих.

Висновки. Екологічний аспект лінгвістичних досліджень, актуалізований у зв'язку із потребою відновлення екологічного балансу у сфері мовленнєвої комунікації в суспільстві, уможливив вивчення мови через посередництво

емоцій людини та виокремлення екологічного складника комунікативної компетенції мовця. Удосконалення практики мовленнєвого спілкування учнів-лінгвісти пов'язують із емотивно здоровим мовленням, послабленням рівня експресивізації комунікативного простору й гармонізацією життєдіяльності мовної особистості, яка за допомогою мови транслює емотивно коректні смисли, виявляючи відповідний рівень сформованості емотивної екологічної компетенції.

ЛІТЕРАТУРА:

Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.

Быкова О. Н. Языковое манипулирование. *Теоретические и прикладные аспекты речевого общения* : Вестник Российской риторической ассоциации. Красноярск, 1999. Вып. 1(8). С. 99–103.

Єрмоленко С., Мацько Л. Навчально-виховна концепція вивчення української (державної) мови. *Дивослово*. 1994. № 7. С. 28–30.

Енина Л. В. Речевая агрессия и речевая толерантность в средствах массовой информации. *Российская пресса в поликультурном обществе: толерантность и мультикультурализм как ориентиры профессионального поведения* : материалы исследований и научно-практической конференции. Москва, 2002. С. 104–110.

Ионова С. В. Неэкологичное общение в «приличной» упаковке. *Человек в коммуникации: от категоризации эмоций к эмотивной лингвистике* : сб. науч. трудов. Волгоград : Волгогр. научн. изд-во, 2013. С. 323–332.

Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность. Москва : Наука, 1987. 363 с.

Колосова Н. Г. Экологическая функция эмоций. *Грани познания* : электрон. научно-образоват. журнал ВГСПУ. 2015. № 1(35). Февраль С. 22–28. URL: www.grani.vspu.ru.

Копнина Г. А. Речевое манипулирование : учеб. пособ. Москва : Наука, 2007. 176 с.

Кочерган М. П. Стан і перспективи сучасного мовознавства. *Вісник Київського лінгвістичного університету*. 2003. Т. 6. № 1. С. 5–18.

Кучерява О. Система роботи з формування дискурсивної компетенції у сфері писемної комунікації. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. 2010. Вип. 50. С. 254–261.

Леонтьев А. А. Деятельность, сознание, личность. Москва : Политиздат, 1975. 304 с.

Никонов А., Бианки А. Экология языка – информация к размышлению. 2011. URL: <http://refdb.ru/look/2099107.html>

Семенов О. Мовно-методичний курс для магістрантів: здобутки і проблеми зарубіжної та української вищої школи. *Порівняльна професійна педагогіка*. 2001. № 1. С. 62–72.

Сковородников А. П. Лингвистическая экология: проблемы становления. *Научные доклады высшей школы. Филологические науки*. 1996. № 2. С. 64–69.

Сковородников А. П. Об экологии русского языка. *Филологические науки*. 1992. № 5–6. С. 104–111.

Сковородников А. П. Языковое насилие в современной российской прессе. *Университетская жизнь*. 1996. 12 февраля. С. 2.

Словник-довідник з української лінгводидактики : навч. посіб. / за ред. М. Пентиліук. Київ : Ленвіт, 2003. 149 с.

Стернин И. А. О понятии эффективного общения. *Преподавание культуры общения в средней школе*. Воронеж, 1995. С. 5–9.

Троц Е. В. Экологическая лингвистика в кругу гуманитарных наук. *Studia philologica*. 2013. Вып. 2. С. 91–94.

Шаховский В. И., Цой А. И. Речевой перебив как маркер неэкологичной бизнес-коммуникации. *Вестник ТГПУ (TSPU Bulletin)*. 2012. № 10 (125). С. 145–150.